

1. समानार्थकपदानि

1) सततम् - नित्यम्	18) नत्थिं - सततं
2) सागरम् - समुद्रम्	19) दर्शनम् - वीक्षणं
3) वनम् - अरण्यम्	20) विलम्बम् - आलस्यम्
4) याचकः - अर्थी	21) माता - अम्बा, जननी
5) दाता - दानी	22) कामना - कांक्षा
6) राजा - नृपति	23) एक सूत्रता - रोक्यता
7) छात्रः - विद्यार्थी	24) वनिता - महिला
8) व्यापारी - वणिक्	25) कीर्तिः - यशः
9) जम्बुकः - शृगालः	26) विचारः - आलोचना
10) वने - अरण्ये	27) धैयीवन्तः - धीराः
11) तनयः - पुत्रः	28) किन्तु - परन्तु
12) निशि - रात्रिः	29) बुद्धिः - मतिः
13) उद्यमेन - प्रयत्नेन	30) यत्नः - प्रयत्नः
14) सिंहः - केसरी	31) पठनं - अद्ययनम्
16) गर्दभः - खरः	32) त्यागः - दानम्
17) पक्षी - खगः	

2. व्यतिरेकार्थकपदानि

1) हितम् × अहितम्	18) शीघ्रम् मन्दम्
2) निज पर	19) बन्धभिः शत्रुभिः
3) बन्धुः शत्रुः	20) शीघ्रम् मन्दम्
4) नित्यम्ः अनित्यम्	21) अत्मः बहिः
5) सुखम् दुःखम्	22) मुख्यम् अमुख्यम्
6) विपत्तिः सम्पत्तिः	23) स्वीयः परकीयः
7) सत्यम् असत्यम्	24) सफलम् निष्फलम्
8) धर्मः अधर्मः	25) सबलः दुर्बलः
9) अनुयायी अननुयायी	26) शक्तः अशक्तः
10) अन्धकारः प्रकाशः	27) धर्मः अधर्मः
11) विनयम् अविनयम्	
12) विदेशम् स्वदेशम्	
13) स्व पर	
14) दूरम् समीपम्	
16) शयनम् उत्थानम्	
17) शीतम् उष्णम्	